

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Wybrane aspekty stosunków polsko-rumuńskich na płaszczyźnie politycznej w kontekście członkostwa w Unii Europejskiej

Author: Justyna Łapaj-Kucharska

Citation style: Łapaj-Kucharska Justyna. (2020). Wybrane aspekty stosunków polsko-rumuńskich na płaszczyźnie politycznej w kontekście członkostwa w Unii Europejskiej. W: T. Kubin, J. Łapaj-Kucharska, T. Okrasa (red.), "Wokół teoretycznych i praktycznych aspektów stosunków międzynarodowych : księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Mieczysławowi Stolarczykowi" (S. 361-388). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Wybrane aspekty stosunków polsko-rumuńskich na płaszczyźnie politycznej w kontekście członkostwa w Unii Europejskiej

Stosunki polsko-rumuńskie rozwijały się najintensywniej w latach 1921–1939, kiedy to Rumunia i Łotwa były jedynymi wśród państw sąsiedzkich sprzymierzeńcami Polski. Po zakończeniu II wojny światowej zarówno Polska, jak i Rumunia znalazły się w bloku sowieckim. Po upadku Związku Radzieckiego Rumunia rozpoczęła podobną do polskiej drogę zbliżenia politycznego i gospodarczego do struktur zachodnio-europejskich, uzyskując w 2004 roku członkostwo w NATO i w 2007 roku w Unii Europejskiej.

Celem w opracowaniu jest wskazanie kluczowych obszarów kooperacji Polski i Rumunii, ze szczególnym naciskiem na współpracę tych dwóch państw w kontekście Unii Europejskiej. Rozdział podzielono na kilka części, według kryterium chronologii wydarzeń, tak by wyodrębnić najważniejsze przejawy relacji dwustronnych i multilateralnych obu państw na poszczególnych etapach: przed przystąpieniem Polski i Rumunii do UE, w latach 2004–2010, a następnie w drugiej dekadzie XXI wieku, z wyszczególnieniem okresu rumuńskiej prezydencji w Radzie UE. Względnie niewiele jest opracowań poświęconych stosunkom Polski z niektórymi z państw europejskich, w tym z Rumunią. Zwłaszcza jeżeli przedmiotem zainteresowania są kontakty dwustronne i wielostronne po 1989 roku. Na uwagę na pewno zasługuje pozycja *Relacje polsko-rumuńskie. Historia, gospodarka, Unia Europejska* pod redakcją Stanisława Sagana i Victoriyi Serzhanovej, z 2013 roku, jak również materiały pochodzące z sympozjów popularnonaukowych, jakie cyklicznie odbywają się w Suczawie.

W pracy wykorzystano kilka, charakterystycznych dla nauk społecznych i badań politologicznych metod i technik badawczych, takich jak:

analiza dokumentów i literatury źródłowej oraz analiza systemowa, decyzyjna i instytucjonalno-prawna.

Rozważania przedstawione w opracowaniu nie wyczerpują niezwykle ciekawego i wielowątkowego zagadnienia, jakim są stosunki polsko-rumuńskie w kontekście UE. Zamiarem autorki było wskazanie na niektóre, ważne z perspektywy polityki zagranicznej obu państw, aspekty oraz obszary zbieżności interesów Polski i Rumunii w wymiarze wielostronnym, na przestrzeni dwóch dekad XXI wieku, w obliczu zmieniających się uwarunkowań międzynarodowych.

Pragnę podkreślić, że Pan Profesor Mieczysław Stolarczyk, będąc opiekunem naukowym mojej pracy magisterskiej i doktorskiej, wielokrotnie wspierał mnie i inspirował do badań na temat polityki zagranicznej Polski, czego efektem były prace poświęcone relacjom polsko-izraelskim czy też polsko-latynoamerykańskim. Pragnę złożyć Panu Profesorowi podziękowania za wieloletnią opiekę naukową i współpracę, a także wielokrotnie okazywane mi zaufanie, życzliwość, zrozumienie i wsparcie w mojej drodze naukowej i zawodowej.

Wzajemne stosunki Polski i Rumunii przed akcesją do struktur zachodnioeuropejskich

Polskę i Rumunię na przestrzeni dziejów łączyły dość bliskie kontakty. Sto lat temu relacje między obu krajami, jeśli spojrzeć poza ważne kwestie polityczne, militarne i gospodarcze, miały też swój personalny wymiar, wyrażający się we wzajemnej sympatii łączącej marszałka Józefa Piłsudskiego z królem Karolem II. W okresie międzywojennym Polska i Rumunia graniczyły ze sobą i utrzymywały bardzo dobre stosunki na wielu różnych płaszczyznach. Znalezienie się obu państw w bloku państw komunistycznych generowało wspólne doświadczenia, jak również wyzwania, z którymi później przyszło się obu państwom zmierzyć.

Po przemianach, jakie nastąpiły w Europie Środkowej i Wschodniej w związku z upadkiem bloku wschodniego, pojawiły się nowe możliwości i perspektywy rozwoju relacji dwustronnych. Obydwa państwa przechodziły niełatwą drogę modernizacji i transformacji, których celem była demokratyzacja i otwarcie się na współpracę gospodarczą i polityczną z krajami zachodnimi. Wiązało się to z koniecznością dostosowania wymiaru prawnego, struktur politycznych, gospodarczych i wojskowych do wymogów zachodnioeuropejskich i euroatlantyckich organizacji, do których aspirowała zarówno Polska, jak i Rumunia.

Od lat 90. XX wieku, w wyniku zainicjowanych w obu krajach przemian w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej, a także w pierwszej dekadzie XXI wieku Polska i Rumunia zawarły ważne umowy o współpracy. W styczniu 1993 roku w Bukareszcie został podpisany Układ o przyjaznych stosunkach i wzajemnej współpracy. Podkreślono w nim konieczność wspólnego działania w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego oraz kooperacji gospodarczej¹. Tego samego dnia, tj. 25 stycznia, ratyfikowano w Bukareszcie Konwencję konsularną regulującą bieżące stosunki dyplomatyczne pomiędzy oboma krajami². Zawarto umowy regulujące kontakty gospodarcze: w 1990 roku Umowę o stosunkach handlowych i płatnościach oraz Protokół o likwidacji wzajemnych należności i zobowiązań w stosunkach płatniczych (podpisane 18 grudnia), a w 1994 roku Umowę w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania, Umowę w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji oraz Umowę o współpracy w dziedzinie turystyki³. Ponadto zostały podpisane umowy dotyczące współpracy na płaszczyźnie naukowej i kulturalnej⁴.

Nie był to jednak czas, kiedy Polska i Rumunia postrzegałyby wzajemne relacje jako szczególnie ważne w swojej polityce zagranicznej. Dążenia do stabilizacji dwustronnych kontaktów koncentrowały się głównie na relacjach gospodarczych. W 1993 roku rządzące wówczas w Rumunii władze postkomunistyczne złożyły deklarację o chęci wstąpienia do zachodnich organizacji międzynarodowych, takich jak Rada Europy, NATO i Unia Europejska. Był to przejaw wspólnych interesów politycznych Polski i Rumunii oraz podobnego podejścia do sposobów zapewniania bezpieczeństwa w Europie Środkowej i Wschodniej.

1 Układ wszedł w życie 13 stycznia 1994 roku. Układ pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rumunią o przyjaznych stosunkach i współpracy, sporządzony w Bukareszcie dnia 25 stycznia 1993 r. Dz.U. z 1993 r., nr 29, poz. 106.

2 Konwencja konsularna między Rzeczpospolitą Polską a Rumunią, sporządzona w Bukareszcie dnia 25 stycznia 1993 r. Dz.U. z 1993 r., nr 29, poz. 104.

3 Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku, sporządzona w Warszawie dnia 23 czerwca 1994 r. Dz.U. z 1994 r., nr 109, poz. 530; Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji, sporządzona w Warszawie dnia 23 czerwca 1994 r. Dz.U. z 1994 r., nr 77, poz. 386; Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w dziedzinie turystyki, podpisana w Bukareszcie dnia 13 grudnia 1994 r.

4 Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w zakresie nauki, szkolnictwa i kultury, sporządzona w Warszawie dnia 23 czerwca 1994 r. Dz.U. z 1995 r., nr 109, poz. 532; Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w dziedzinie nauki i techniki z 14 maja 1996 r.

W kolejnych latach, w wyniku zjednoczenia się rumuńskiej opozycji oraz utworzenia Rumuńskiej Konwencji Demokratycznej (która konsolidowała różnorodne siły polityczne – od skrajnej prawicy, przez demokratów i ludowców, po mniejszość węgierską)⁵, doszło do złamania monopolu postkomunistów i przewartościowania w polityce wewnętrznej i zagranicznej Rumunii. Oznaczało to także zacieśnienie relacji z państwami Europy Środkowej, takimi jak Polska, Czechy, Węgry, o wyraźnie proeuropejskim wektorze polityki zagranicznej.

Jeszcze w 1995 roku Rumunia złożyła oficjalny wniosek o członkostwo we Wspólnocie (22 czerwca)⁶, a w kwietniu tego samego roku odbyła się pierwsza oficjalna wizyta prezydenta Rumunii Iona Iliescu w Polsce⁷. Niecały rok później, 14 i 15 maja 1996 roku, z rewizytą w Rumunii przebywał prezydent RP Aleksander Kwaśniewski.

W kolejnych latach organizowano wizyty niższego szczebla – marszałków senatów i sejmów, ministrów spraw zagranicznych czy grup parlamentarzystów. Intensyfikacja wzajemnych kontaktów sprzyjała budowaniu dobrych podstaw wzajemnej kooperacji także w wymiarze międzynarodowym. Jeszcze w latach 90. XX wieku, a dokładnie w 1997 roku, obydwa kraje rozpoczęły współpracę w ramach Środkowoeuropejskiej Strefy Wolnego Handlu (CEFTA)⁸.

Jednakże priorytety polityki zagranicznej Polski i Rumunii nie były szczególnie zbieżne. Pokrywały się w zakresie dążenia do integracji ze strukturami zachodnioeuropejskimi, jednak każde z państw koncentrowało się na budowie relacji ze swoimi sąsiadami. W kontekście procesu zjednoczeniowego z UE z kolei w polskiej polityce zagranicznej szczególnie pozycję zajmowały Niemcy, w rumuńskiej zaś istotne znaczenie miała Francja. Mimo to kolejna dekada przyniosła duże ożywienie w stosunkach bilateralnych na różnych płaszczyznach.

Kontynuowano organizowanie oficjalnych spotkań, w tym na najwyższym szczeblu. Wizyty prezydentów odbyły się w styczniu 1997 roku (Emil Constantinescu), marcu 1999 roku (Aleksander Kwaśniewski), październiku 2003 roku (Aleksander Kwaśniewski), a po akcesji do UE, w 2007 roku do Bukaresztu udał się Lech Kaczyński. Wizytom głów

5 O. ARON: *Zmiany na scenie politycznej postkomunistycznej Rumunii*. W: *Dwie dekady zmian. Rumunia 1989–2009*. Red. K.P. MARCZUK. Warszawa 2009, s. 43–54.

6 Więcej o procesie negocjacji i przyłączeniu Rumunii do UE w: *Bułgaria i Rumunia w Unii Europejskiej. Aspekty polityczne, prawne i ekonomiczne procesu akcesyjnego*. Red. J. BARCZ. Warszawa 2009.

7 Ambasada României în Republica Polonă. <http://varsovia.mae.ro/index.php?lang=en&id=15822> [data dostępu: 14.09.2019]; Ambasada Polski w Bukareszcie. <http://www.bukareszt.polemb.net/index.php?document=219> [data dostępu: 14.09.2019].

8 K.P. MARCZUK: *Rumunia w strukturach współpracy subregionalnej*. W: *Dwie dekady zmian...*, s. 109–111.

państw towarzyszyły spotkania przedstawicieli administracji rządowej, ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony. Spotykali się także szefowie rządów – w 2002 roku Polskę odwiedził premier Adrian Năstase, a w 2004 roku wizytę w Rumunii złożył polski premier Leszek Miller.

Wzmacniając podbudowę formalno-prawnych relacji państwowych, w maju 1999 roku podpisana została Umowa o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych⁹. Następnie w lipcu 2001 roku zawarto Umowę o współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, terroryzmu i innych rodzajów przestępstw¹⁰. Zawarto także umowę w zakresie współpracy naukowej¹¹.

Dla stosunków polsko-rumuńskich na przełomie wieków nie bez znaczenia był kontekst międzynarodowy warunkowany nasilającymi się zagrożeniami asymetrycznymi na świecie. Zwalczanie wzbierającego na sile terroryzmu, zintensyfikowane zwłaszcza po atakach z 11 września 2001 roku, stało się jednym z najważniejszych celów działania służb wewnętrznych i międzynarodowych. Ze względu na ponadnarodowy charakter zagrożeń terrorystycznych niezbędna jest w tym zakresie kooperacja państw. Rumunia, podobnie jak Polska, poparła działania amerykańskie w związku z interwencją w Iraku w 2003 roku. Choć rumuńskie wojska nie uczestniczyły w drugiej wojnie w Iraku, to kraj ten w późniejszym czasie wysłał 700 żołnierzy w ramach misji stabilizacyjnej¹².

Oba państwa znalazły się wówczas w dość trudnej sytuacji. Rumunia nie była jeszcze państwem członkowskim NATO (akcesja tego kraju do Sojuszu nastąpiła w 2004 roku). Z kolei Polska, choć należała do NATO od marca 1999 roku, była u progu członkostwa w Unii Europejskiej, a część państw Wspólnoty nie popierało działań Stanów Zjednoczonych wobec Iraku.

Był to niewątpliwie jeden z czynników, który, podobnie jak zbieżne cele polskiej i rumuńskiej dyplomacji, związane głównie z integracją europejską i atlantycką, ujawniał wspólne interesy Polski i Rumunii w wymiarze międzynarodowym, jak również podobne podejście do kwestii

9 Weszła w życie 24 marca 2002 roku. Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Rumunią o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, sporządzona w Bukareszcie dnia 15 maja 1999 r. Dz.U. z 2002 r., nr 83, poz. 752.

10 Weszła w życie 27 sierpnia 2003 roku. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, terroryzmu i innych rodzajów przestępstw, podpisana w Warszawie dnia 11 lipca 2001 r. Dz.U. z 2004 r., nr 154, poz. 1625.

11 Program Realizacji umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w zakresie nauki, szkolnictwa i kultury na lata 2003–2006, podpisany w Bukareszcie dnia 8 października 2003 r. Dz.U. z 2004 r., nr 34, poz. 303 i 304.

12 S. DENCA: *Orientacja proeuropejska w rumuńskiej polityce zagranicznej po 1989 roku*. W: *Dwie dekady zmian...*, s. 99–100.

bezpieczeństwa globalnego. Wszystkie te aspekty korzystnie wpłynęły na wzajemne zbliżenie się obu krajów w początkach pierwszej dekady XXI wieku.

Uwieńczeniem procesów zainicjowanych na początku lat 90. XX wieku było przystąpienie Polski i Rumunii do NATO (Polska – 1999 rok, Rumunia – 2004 rok) i Unii Europejskiej (Polska – 2004, Rumunia – 2007 rok).

Główne przejawy stosunków polsko-rumuńskich w latach 2004–2010

W latach 2004–2007, czyli w okresie, kiedy obydwa państwa funkcjonowały już w strukturze Unii Europejskiej, znacząco wzmocniły się stosunki bilateralne, mniejszą intensywnością zaś cechowały się wzajemne kontakty na forum unijnym. Wynikało to głównie z niechęci ówczesnych władz Polski – rządu prawicowej partii Prawa i Sprawiedliwości do rozwijania współpracy w obszarze UE. Koncentrowano się przede wszystkim na umacnianiu relacji ze Stanami Zjednoczonymi oraz z tymi państwami UE, które wykazywały eurosceptyczne nastawienie, jak np. Czechy, Węgry czy Wielka Brytania. Rumunia, której prezydentem został w 2004 roku Traian Băsescu, również dążyła przede wszystkim do sojuszu z NATO i z USA, w wymiarze zarówno politycznym, jak i wojskowym.

Wraz ze zmianą ekipy rządzącej w Polsce w 2007 roku zmieniły się także priorytety polskiej polityki zagranicznej, zwłaszcza w odniesieniu do integracji europejskiej. Wzmocniła się pozycja Polski jako lidera krajów Europy Środkowej i Wschodniej w UE. Przejawiało się to w różnego rodzaju inicjatywach na rzecz subregionu. W obliczu zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wyzwań, przed jakimi stanęły państwa unijne pod koniec pierwszej dekady XXI wieku, jak chociażby światowy kryzys gospodarczy, wzmocnił się podział na Europę dwóch prędkości, w której prym miały wieść Niemcy, Francja i kraje Beneluksu albo też państwa należące do strefy euro. W obu przypadkach Polska i Rumunia zostałyby wykluczone z możliwości szerokiego wpływu na decyzje unijne. Mogłoby to też zagrozić napływowi do obu państw europejskich funduszy. Słusznym kierunkiem wydawało się wzmocnienie współpracy dwustronnej, któremu miała służyć deklaracja o strategicznym partnerstwie, podpisana 7 października 2009 roku przez prezydentów Kaczyńskiego i Băsescu¹³.

13 Wspólna deklaracja J.E. Lecha Kaczyńskiego, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, oraz J.E. Traiana Băsescu, Prezydenta Rumunii, dotycząca polsko-rumuńskiego part-

W deklaracji jako filary partnerstwa zostały wskazane: współpraca polityczna i w dziedzinie szeroko rozumianego bezpieczeństwa; wsparcie dla państw ubiegających się o członkostwo w UE, takich jak Turcja, Chorwacja, Ukraina i Mołdawia; współpraca w dziedzinie energii i zrównoważonego rozwoju, w tym wsparcie projektu stworzenia tzw. Południowego Korytarza Gazowego (m.in. budowy rurociągu Nabucco); partnerstwo ekonomiczne, w tym utrzymanie wspólnej polityki rolnej po 2013 roku, a także unijnej polityki spójności, transportu (zwłaszcza w zakresie projektów rozbudowy połączeń na wschodniej granicy UE oraz na osi północ-południe) oraz przestrzeni wolności, sprawiedliwości i bezpieczeństwa (zobowiązano się do koordynowania wysiłków na rzecz swobody przepływu pracowników, a zwłaszcza znoszenia barier dotyczących podejmowania pracy przez obywateli Polski i Rumunii w innych krajach UE).

Wspólne interesy i wyzwania w stosunkach polsko-rumuńskich w drugiej dekadzie XXI wieku

Wydaje się, że obecnie polsko-rumuńskie interesy są jeszcze bardziej spójne niż w poprzednich okresach. Polska i Rumunia intensyfikowały przez wiele lat stosunki bilateralne, których celem w latach 90. XX wieku było wzajemne wspieranie swoich działań na rzecz akcesji do ugrupowań międzynarodowych. Następnie obydwa kraje rozwijały współpracę na gruncie wielostronnym, by pod koniec pierwszej dekady XXI wieku ponownie wzmocnić kontakty dwustronne, postrzegane przez rządy obu państw jako korzystne także z punktu widzenia skutecznej realizacji wspólnych interesów na forum międzynarodowym.

W obliczu wyzwań, jakie stoją przed najważniejszymi dla Polski i Rumunii ugrupowaniami integracyjnymi, oraz współczesnych zagrożeń asymetrycznych potrzeba intensyfikacji kontaktów pomiędzy obu państwami jest większa niż kiedykolwiek. Biorąc pod uwagę wspólne interesy polsko-rumuńskie, można wyróżnić trzy najważniejsze obszary tej intensyfikacji w drugiej dekadzie XXI wieku w wymiarze dwustronnym, a także w skali regionalnej i globalnej.

nerstwa strategicznego, z 7 października 2009 roku. Zob. *Wspólna deklaracja o partnerstwie strategicznym*. Prezydent.pl. <http://www.prezydent.pl/archiwum-strony-lecha-kaczynskiego/go/wizyty-zagraniczne-lecha-kaczynskiego/art,695,wspolna-deklaracja-o-partnerstwie-strategicznym.html> [data dostępu: 20.09.2019].

Po pierwsze, w interesie obu państw znajduje się dążenie do umacniania swojego miejsca w strukturach Unii Europejskiej, poprzez zacieśnianie integracji oraz umiejętne reagowanie na bieżące problemy i wyzwania stojące przed UE, jak np. brexit, kwestie dotyczące integralności i przywództwa w UE czy też dylematy związane z przyjmowaniem do państw unijnych uchodźców z Bliskiego Wschodu.

Po drugie, wspólnota polsko-rumuńskich interesów przejawia się w stałym intensyfikowaniu współpracy ze Stanami Zjednoczonymi w wymiarze dwustronnym i na forum NATO. Należy mieć na uwadze, że zarówno Polska, jak i Rumunia są krańcowymi państwami Unii Europejskiej i flankowymi państwami NATO. To oraz zbieżne doświadczenia historyczne powodują, że wiele spraw międzynarodowych, w tym dotyczących Rosji, rządy obu państw widzą bardzo podobnie.

Po trzecie, obydwa państwa dostrzegają potrzebę umacniania swojego miejsca na scenie globalnej i w wymiarze regionalnym, działań na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa europejskiego. W tym celu zasadne jest dalsze rozwijanie współpracy dwustronnej w wymiarze politycznym, gospodarczym, kulturalnym i naukowym, a także w obszarze obronności, która może przynieść korzyści obu państwom. Intensyfikacji kontaktów służy m.in. współpraca w ramach takich struktur integracyjnych, jak Inicjatywa Trójmorza czy Dziewiątka Bukareszteńska (Format Bukareszteński, B9), o których więcej w dalszej części opracowania. Istotną rolę odgrywają także trójstronne rozmowy w zakresie bezpieczeństwa, jakie toczą się pomiędzy Polską, Rumunią i Turcją.

Druga dekada XXI wieku obfitowała w wiele spotkań zarówno mających istotne znaczenie dla stosunków bilateralnych, jak i na forum współpracy wielostronnej. Na przykład w 2017 roku organizowano rozmowy i konsultacje z udziałem wysokich przedstawicieli reprezentujących oba kraje. Przykładowo prezydent Rumunii wziął udział w szczycie Inicjatywy Trójmorza w lipcu 2017 roku, zapowiadając, że kraj ten będzie pełnił rolę gospodarza szczytu w 2018 roku, co też nastąpiło. Odbyły się też trzy wizyty ministra spraw zagranicznych Rumunii w Warszawie oraz wizyta szefa polskiej dyplomacji w Bukareszcie. Liczne były kontakty na szczeblu ministerialnym mające służyć rozwojowi współpracy w różnych dziedzinach, a zwłaszcza nauki, środowiska i obronności. Spotkania potwierdzały wspólne interesy polityczne, szczególnie w zakresie wzmacniania związków z UE i NATO. Obydwa państwa przypisują tym właśnie strukturom kluczową rolę w zapewnieniu stabilności i bezpieczeństwa w Europie.

W lutym 2018 roku odbyła się wizyta ministra spraw zagranicznych Polski Jacka Czaputowicza w Bukareszcie, gdzie spotkał się ze swoim rumuńskim odpowiednikiem Teodorem Meleşanu i prezydentem Klau-

sem Iohannisem¹⁴. Jak podkreślono, Rumunia była trzecim krajem po Bułgarii i Niemczech odwiedzionym przez Czaputowicza, co potwierdza wagę i znaczenie dobrych stosunków pomiędzy państwami. W rozmowach potwierdzono wolę intensyfikacji relacji dwustronnych w zakresie kooperacji gospodarczej, rozwoju infrastruktury i transportu, na podstawie mechanizmów wypracowanych podczas szczytu Inicjatywy Trójmorza w Warszawie w lipcu 2017 roku. Podkreślono, że Polska i Rumunia podobnie patrzą na kwestie przyszłości Europy oraz zagrożeń dla jej bezpieczeństwa, w tym kwestię polityki energetycznej czy migracyjnej. Zadeklarowano wzmocnienie współpracy dotyczącej prac nad wieloletnim budżetem Unii Europejskiej po 2020 roku. Obydwa państwa zgadzają się również co do tego, że integracja z UE państw Bałkanów Zachodnich jest jedyną drogą do zapewnienia bezpieczeństwa i pomyślnej współpracy w tej części Europy. Przedmiotem rozmów było też współdziałanie Dziewiątki Bukareszteńskiej w zakresie wzmacniania wschodniej flanki NATO¹⁵.

W tym samym miesiącu spotkali się szefowie polskiego i rumuńskiego resortu rolnictwa, Krzysztof Jurgiel i Petre Daea. Spotkanie potwierdziło, że kwestie takie, jak: silna wspólna polityka rolna po 2020 roku, sytuacja na rynkach rolnych, obrót nieruchomościami rolnymi czy zwalczanie wirusa ASF (afrykańskiego pomoru świń), są przez obie strony postrzegane podobnie. W zakresie wspólnej polityki rolnej po 2020 roku należy, według polskiego ministra, rozważyć podniesienie składki członkowskiej do UE, co jest związane z wyjściem Wielkiej Brytanii z tej organizacji. Polska i Rumunia zgodnie uważają, że obrót nieruchomościami rolnymi w Unii Europejskiej powinien być domeną państw narodowych. Oba kraje opowiadają się także za ściślejszym współdziałaniem na rynkach rolnych. W warunkach globalizacji i niestabilności rynków rolnych potrzebny jest dobry ich monitoring i szybka interwencja na poziomie unijnym¹⁶.

Współpraca polsko-rumuńska, a w szczególności kwestie związane z gospodarką, polityką energetyczną i bezpieczeństwem, były tematem rozmów Viorici Dănci i Mateusza Morawieckiego podczas spotkania w Warszawie w maju 2018 roku. Szefowie rządów potwierdzili, że po-

14 Wizyta ministra spraw zagranicznych Polski odbyła się trzy dni po powołaniu dotychczasowej europarlamentarzystki Partii Socjaldemokratycznej (PSD) Vioricy Dănci na stanowisko szefowej rumuńskiego rządu.

15 *Wizyta Szefa MSZ Jacka Czaputowicza w Rumunii*. Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. https://www.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/aktualnosci/wiadomosci/wizyta_szefa_msz_jacka_czaputowicza_w_rumunii [data dostępu: 20.09.2019].

16 A. MICHAŁEK-TYCNER: *Polska i Rumunia o ASF i Wspólnej Polityce Rolnej*. Polskie Radio.pl. <https://www.polskieradio.pl/42/5202/Artykul/2030804,Polska-i-Rumunia-o-ASF-i-Wspolnej-Polityce-Rolnej> [data dostępu: 17.09.2019].

przez wymiar środkowo- i wschodnioeuropejski chcą budować silną UE i wzmacniać wzajemne relacje w ramach struktur NATO. Do kluczowych projektów zaliczono budowę trasy Via Carpatia, łączącej Bałtyk z Morzem Czarnym. Premier Morawiecki podkreślił, że Rumunia jest dla Polski jednym z kluczowych partnerów na polu współpracy gospodarczej, handlowej, a także w zakresie polityki obronnej, kulturalnej i szeroko rozumianej polityki europejskiej. Jak oświadczył szef polskiego rządu, Polska wspiera ambicje Rumunii przystąpienia do strefy Schengen. Zadeklarował, że w takich obszarach, jak polityka spójności, polityka rolna i fundusze unijne, Polska będzie się starała, wspólnie z Rumunią i pozostałymi krajami, „jak najmocniej pielęgnować nasze stanowisko”. Rozmawiano także o projekcie Nord Stream 2; oba państwa podkreśliły wagę i konieczność dywersyfikacji źródeł dostaw gazu, jednocześnie uznając że, tworzenie drugiej nitki gazociągu północnego jest sprzeczne z tą koncepcją. Szef polskiego rządu zaznaczył, że zarówno Polska, jak i Rumunią powinny z całą determinacją bronić interesów regionu środkowo- i wschodnioeuropejskiego. Stwierdził, że partnerstwo europejskie – Europa jednej prędkości, a nie kilku prędkości – powinno pozostać podstawą rozwoju państw UE¹⁷.

W czerwcu 2018 roku z kolei odbyła się wizyta prezydenta Rumunii w Polsce. Miała ona bezpośredni związek ze spotkaniem Bukareszteńskiej Dziewiątki, którego Polska i Rumunia były współgospodarzami. Rozmowy prezydentów Andrzeja Dudy i Klausa Iohannisa dotyczyły przede wszystkim polityki bezpieczeństwa w regionie i koordynacji działań przed lipcowym szczytem NATO w Brukseli. Omówiono także sytuację ekonomiczną w Europie oraz prace nad kolejną tzw. perspektywą finansową i przyszłym budżetem UE. Prezydent Duda podkreślił zbieżność stanowisk Polski i Rumunii, jeżeli chodzi o utrzymanie na odpowiednim poziomie funduszy spójności i finansowania związanego ze wspólną polityką rolną. Poruszono także kwestię współpracy w ramach Inicjatywy Trójmorza, zwracając uwagę na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz rozwoju infrastruktury drogowej, kolejowej i energetycznej w regionie¹⁸. Rozmowy prezydentów dotyczyły też dwustronnej kooperacji gospodarczej. Podkreślono, że w poprzednim roku wzajemne obroty handlowe wyniosły ponad 5,5 mld EUR.

17 Premier Mateusz Morawiecki: *Poprzez wymiar środkowo-europejski chcemy budować silną Unię Europejską*. Premier.gov.pl. <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/premier-mateusz-morawiecki-poprzez-wymiar-srodkowo-europejski-chcemy-budowac.html> [data dostępu: 17.09.2019].

18 *Prezydent Rumunii w czwartek z wizytą w Polsce*. Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1028,prezydent-rumunii-w-czwartek-z-wizyta-w-polsce.html> [data dostępu: 17.09.2019].

Pod koniec 2018 roku odbyła się jeszcze jedna wizyta ze strony polskiej w Rumunii. Z polskimi żołnierzami służącymi w wielonarodowych siłach NATO spotkał się w mieście Craiova prezydent Andrzej Duda oraz minister obrony narodowej Mariusz Błaszczak¹⁹.

Istotną funkcję w rozwoju relacji polsko-rumuńskich pełni Bukareszteńska Dziewiątka, powstała z inicjatywy Polski i Rumunii. Strukturę tworzy 9 państw członkowskich wschodniej flanki UE i NATO: Bułgaria, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Węgry. Format B9 stanowi platformę konsultacji i dialogu w sprawach bezpieczeństwa, koordynacji działań, a także konsolidacji NATO. W ramach tego przedsięwzięcia w marcu i październiku 2017 roku w Warszawie odbyły się spotkania dyrektorów generalnych ds. strategicznych i bezpieczeństwa oraz ministrów spraw zagranicznych.

W czerwcu 2018 roku spotkali się w Warszawie prezydenci państw B9. Był to drugi z kolei szczyt na tym forum. Pierwszy miał miejsce w 2015 roku w Bukareszcie i zakończył się podpisaniem deklaracji, w której zobowiązano się do połączenia wysiłków na rzecz zapewnienia w regionie, tam, gdzie to konieczne, „silnej, wiarygodnej i zrównoważonej obecności wojskowej” NATO²⁰.

Efektem spotkania w 2018 roku było określenie wspólnego stanowiska krajów wschodniej flanki NATO wobec celów Sojuszu na najbliższe lata. Postanowienia zawarte w deklaracji potwierdzają, że kraje te są jednomyślne, jeżeli chodzi o postrzeganie zagrożeń, a także sposoby umacniania bezpieczeństwa w tym regionie, i że podejście NATO do Rosji, bazujące na odstraszaniu i obronie oraz otwarciu na dialog polityczny, pozostanie

19 W ramach wzmocnienia wschodniej flanki NATO sojusznicy zdecydowali na warszawskim szczycie Sojuszu w 2016 roku o rozmieszczeniu wielonarodowych grup bojowych w państwach bałtyckich i w Polsce, w ramach tzw. wysuniętej wzmocnionej obecności (*enhanced Forward Presence*, eFP), oraz w Rumunii i Bułgarii, gdzie inicjatywa otrzymała nazwę dopasowanej wysuniętej obecności (*tailored Forward Presence*, tFP). Podczas gdy polscy żołnierze wchodzi w skład sił tFP w Rumunii, w skład batalionowej grupy bojowej eFP stacjonującej w Polsce wchodzi 120 rumuńskich przeciwlotników. Polska wydzieliła do wielonarodowej brygady tFP w Rumunii i Bułgarii kontyngent liczący ok. 230 żołnierzy z 17. Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej z Międzyrzecza, wyposażonych w 14 kołowych transporterów opancerzonych Rosomak, granatniki i lekkie moździerze. Głównym zadaniem PKW jest wspólne szkolenie pod auspicjami Wielonarodowej Dywizji Południowy Wschód. Zob. *Prezydent z wizytą u polskich żołnierzy stacjonujących w Rumunii*. Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,310,prezydent-z-wizyta-u-polskich-zolnierzy-stacjonujacych-w-rumunii.html> [data dostępu: 17.09.2019].

20 *Spotkanie B9 w Warszawie*. Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1030,spotkanie-bukaresztanskiej-dziewiatki-w-warszawie.html> [data dostępu: 17.09.2019].

wytęcza ich polityki. Oczekiwano, że na szczycie NATO w 2018 roku zostanie wypracowana kompleksowa odpowiedź na współczesne zagrożenia bezpieczeństwa, w tym zagrożenia hybrydowe, w obliczu których stanęli sojusznicy. Zgodnie ze stanowiskiem państw NATO, zapewnienie spójnego i zintegrowanego podejścia do obrony wschodniej flanki opiera się na efektywnej i skupionej na regionach strukturze dowodzenia Sojuszu, wzmocnieniu sił morskich oraz silnej obronie powietrznej i realistycznej strategii wsparcia. Podkreślono, że zwiększenie gotowości i zdolności sił NATO do odpowiedzi oraz mobilności wojskowej na terytorium państw Sojuszu ma zasadnicze znaczenie w kontekście odstraszenia i obrony na wschodniej flance. Przywódcy państw zapowiedzieli też dalsze inwestowanie we własne bezpieczeństwo narodowe, by wzmocnić ogólne zdolności NATO, oraz utrzymanie wydatków na obronę na poziomie 2,00% PKB (lub odpowiednie zbliżenie się do tego poziomu). Jak zaznaczył prezydent Polski Andrzej Duda, tego typu aktywność udowadnia naszym partnerom, że państwa Europy Środkowej i Wschodniej potrafią nie tylko wziąć odpowiedzialność za swój region, ale również aktywnie przyczyniać się do zapewnienia bezpieczeństwa zachodnich sojuszników²¹.

Kolejne ważne spotkanie w ramach B9 odbyło się w lutym 2019 roku na Słowacji. Oprócz głów państw, wziął w nim też udział sekretarz generalny NATO Jens Stoltenberg. Spotkanie było upamiętnieniem 70. rocznicy powstania NATO oraz 15. i 20. rocznicy wstąpienia krajów B9 do tej organizacji. Politycy rozmawiali na temat sytuacji bezpieczeństwa w regionie, zagrożeń hybrydowych i cyberbezpieczeństwa. Podkreślono kluczowe znaczenie wspólnych działań w zapewnianiu bezpieczeństwa regionalnego. Spotkanie, jak określono, było demonstracją jedności i solidarności państw B9, a także otwartości na wzajemne potrzeby. Co istotne, między uczestnikami rozmów nie było rozbieżności zdań, jeśli chodzi o ocenę sytuacji pod względem bezpieczeństwa oraz postrzeganie zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa militarnego w Europie Środkowej i Wschodniej. Prezydenci rozmawiali m.in. o sytuacji na Ukrainie, w basenie Morza Czarnego, o incydencie w Cieśninie Kerczeńskiej, o sytuacji państw bałtyckich, a także o problemie, jakim jest powrót imperialnych ambicji Rosji. Jednym z postulatów, jakie pojawiały się podczas spotkania, było wzmocnienie sił NATO w rejonie Morza Czarnego i w Europie Środkowej i Wschodniej poprzez zwiększanie liczby żołnierzy państw sojusznicznych w tym regionie. W kwestii rozszerzenia NATO prezydent Polski, podziеляjąc stanowisko pozostałych państw B9, podkreślił, że

21 Zob. *Wspólna deklaracja głów państw Bukaresztańskiej Dziewiątki*. Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1031,wspolna-deklaracja-glow-panstw-bukaresztanskiej-dziewiatki.html> [data dostępu: 17.09.2019].

Sojusz powinien utrzymywać politykę otwartych drzwi, z myślą o Macedonii Północnej, Gruzji, Mołdawii czy Ukrainie²².

Wspomniane już zostało inne ważne przedsięwzięcie, w którym również łączą się interesy Polski i Rumunii w wymiarze politycznym i gospodarczym, tj. Inicjatywa Trójomorza²³. Jest to platforma współpracy prezydentów 12 państw położonych między Adriatykiem, Bałtykiem i Morzem Czarnym. Celem jest stymulowanie szybszego rozwoju tych państw oraz wzmacnianie spójności Unii Europejskiej poprzez tworzenie i zacieśnianie więzów międzypaństwowych na linii północ-południe, zgodnie z przekonaniem, że im silniejsza Europa Środkowa i Wschodnia jako część UE, tym silniejsza Unia Europejska. Państwa w ramach Inicjatywy Trójomorza podejmują działania na rzecz intensyfikowania współpracy i rozbudowy infrastruktury transportowej, energetycznej, komunikacji cyfrowej, wspierają projekty transgraniczne i makroregionalne o znaczeniu strategicznym dla regionu. Członkami Inicjatywy Trójomorza są: Austria, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Węgry. Poprzez polityczny patronat głów państw inicjatywa wspomaga współpracę i synergię już istniejących regionalnych modeli współpracy w UE, zwłaszcza realizowanych w rozszerzonym formacie Grupa Wyszehradzka plus (V4+).

Do najważniejszych realizowanych projektów należą: Korytarz Transportowy Bałtyk–Adriatyk, drogi Via Carpatia i Via Baltica, połączenia kolejowe Rail Baltica i Amber Rail Freight Corridor, inicjatywy samorządowe, takie jak Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy, a także Korytarz Gazowy Północ–Południe²⁴. Szczyt Inicjatywy Trójomorza w 2017 roku pokazał jednak pewne rozbieżności interesów w zakresie wizji polityki energetycznej państw. Na szczycie w Warszawie obecny był prezydent USA Donald Trump, który przekonywał, że skroplony gaz z USA może być alternatywą dla dostaw Gazpromu. Tymczasem tuż przed szczytem

22 *Szczyt bukaresztańskiej dziewiątki w Koszycach*. Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,318,szczyt-bukaresztanskiej-dziewiatki-w-koszycach.html> [data dostępu: 17.09.2019].

23 Pierwsze spotkanie Inicjatywy miało miejsce 29 września 2015 roku w Nowym Jorku, natomiast formalny I szczyt Trójomorza odbył się 25 sierpnia 2016 roku w Dubrowniku. Jego uczestnicy przyjęli wspólną deklarację – zgodzili się, że współpraca w obszarze Adriatyku – Bałtyku – Morza Czarnego, zarówno wewnątrz UE, jak i w szerszej przestrzeni transatlantyckiej, musi zostać ożywiona, „jednak bez tworzenia struktur równoległych wobec istniejących już mechanizmów współpracy”.

24 Łącznie w przygotowanym przez stronę chorwacką i ekspertów z sektora prywatnego Project Catalogue znajduje się 157 projektów infrastrukturalnych, dotyczących przede wszystkim energetyki, transportu i telekomunikacji w regionie Trójomorza. *Szczyt Inicjatywy Trójomorza*. Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,653,inicjatywa-trojmorza--three-seas-initiative.html> [data dostępu: 18.09.2019].

minister spraw zagranicznych i handlu Węgier Péter Szijjártó podpisał z szefem Gazpromu Aleksiejem Millerem porozumienie dotyczące nowego szlaku dostaw gazu na Węgry²⁵.

Głównymi tematami poruszanymi na III szczycie Inicjatywy Trójomorza, który odbył się we wrześniu 2018 roku w Rumunii, były kwestie transportu, energetyki i cyfryzacji. Obecny na spotkaniu sekretarz USA ds. energii Rick Perry wskazywał, że transatlantyckie bezpieczeństwo jest fundamentalne dla krajowego bezpieczeństwa każdego kraju i że energia nigdy nie powinna być wykorzystywana jako środek przymusu politycznego. O rosnącej randze wydarzenia świadczyła obecność m.in. szefa Komisji Europejskiej Jeana-Claude'a Junckera, a także przedstawicieli USA i Niemiec. Podczas szczytu podpisano kluczowe dokumenty umożliwiające dalszy rozwój Inicjatywy Trójomorza: list intencyjny w sprawie powołania Funduszu Trójomorza, deklarację stworzenia sieci izb przemysłowo-handlowych krajów Trójomorza oraz powołania Rady Biznesu Państw Trójomorza. Mimo że – jak podkreślał polski premier Mateusz Morawiecki w maju 2018 roku – współpraca na forum Trójomorza nie jest skierowana „przeciwko komukolwiek” i ma na celu wzmocnienie tej części Europy i całej Unii Europejskiej, to nieobecne na szczycie w Bukareszcie były Węgry. Jako jedyne państwo Trójomorza Węgry nie zdecydowały się też przystąpić do Funduszu Trójomorza²⁶.

W czerwcu 2019 roku na Słowenii odbył się IV szczyt Inicjatywy Trójomorza. W spotkaniu, oprócz przedstawicieli 12 krajów, uczestniczyli również szef Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker i niemiecki prezydent Frank-Walter Steinmeier²⁷. Prezydent Słowenii Borut Pahor zachęcił Komisję Europejską do włączenia Inicjatywy Trójomorza w proces tworzenia polityki. Liderzy podkreślili, że narzędziem, które wzmocni współpracę w ramach Inicjatywy Trójomorza, będzie również tzw. raport postępowy – cyklicznie publikowany dokument pokazujący stopień realizacji projektów z tzw. krótkiej listy projektów priorytetowych. Sposobem angażowania w projekty Trójomorza – wraz z instytucjami europejskimi i rządami krajowymi – podmiotów prywatnych mają być organizowane regularnie fora biznesowe. W 2019 roku takie forum odbyło się po raz drugi, przy okazji szczytu w Brdnie. Uczestniczył w nim m.in. mi-

25 Minister tłumaczył, że dla Węgier najbardziej realistycznym scenariuszem podłączenia się do południowego szlaku dostaw gazu jest współpraca z Gazpromem, który rozpoczął budowę biegnącego po dnie Morza Czarnego gazociągu z Rosji do Turcji. Wskazał też, że Rumunia w dalszym ciągu nie umożliwiła dwustronnego transportu gazu, a na wyspie Krk w Chorwacji nadal powstał terminal gazu skroplonego.

26 Premier Węgier Viktor Orbán zaznaczył, że jego kraj potrzebuje partnera, na którego może liczyć, i że Węgrzy chcą się stać pomostem pomiędzy Unią Europejską, NATO a Rosją.

27 *Szczyt Inicjatywy Trójomorza*. Three Seas Initiative. <https://www.three.si/> [data dostępu: 29.09.2019].

nister energetyki USA Rick Perry. Zdaniem prezydenta Dudy szczyt ten pokazał, że współpraca w ramach Inicjatywy Trójomorza „znacznie się rozwinęła”. Szef państwa polskiego podkreślił, że celem jest stworzenie „efektu współpracy” w Europie Środkowej i Wschodniej, tj. koordynowanie wysiłków m.in. w zakresie projektów infrastrukturalnych. Rumuński prezydent Klaus Iohannis zwrócił uwagę, że Inicjatywa Trójomorza przyczynia się do wzmocnienia więzi transatlantyckich. Jak zauważył, obecność USA w regionie jest prawdziwym katalizatorem współdziałania państw Trójomorza, ma wartość strategiczną i jest istotnym elementem ich partnerstwa transatlantyckiego²⁸. Utworzony został także Fundusz Trójomorza – jedyna zinstytucjonalizowana forma współpracy w ramach Inicjatywy, która ma służyć finansowaniu wspólnych projektów²⁹.

Należy zauważyć, że aktywność Polski i Rumunii w tych dwóch przedsięwzięciach – B9 oraz Inicjatywie Trójomorza – zwiększa bezpieczeństwo wschodnich granic UE i NATO. Obydwa kraje obsługują część systemu obrony przeciwrakietowej NATO i batalionów międzynarodowych NATO. Obydwa mają też strategiczne interesy na wschodzie. Warto także podkreślić, że w ramach obu struktur Bukareszt i Warszawa od początku ściśle ze sobą współpracowały.

Jeszcze jednym forum polsko-rumuńskiej współpracy są organizowane regularnie od 2016 roku trójstronne konsultacje: Rumunia–Polska–Turcja. W sierpniu 2017 roku odbyły się w Warszawie rozmowy na szczęblu ministrów spraw zagranicznych. Kolejne spotkania miały miejsce w 2018 roku w Bukareszcie i w 2019 roku w Ankarze. Państwom zależy m.in. na wzmocnieniu obecności NATO w regionie Morza Czarnego. Korzystne byłoby także zacieśnienie współpracy wojskowej poprzez obecność tureckich żołnierzy na wschodniej flance NATO. Mimo że Turcja wcześniej nie była orędownikiem tego typu działań, to stanowisko Ankary ulega zmianie ze względu na aneksję Krymu przez Rosję i zachwianie równowagi sił pomiędzy tymi państwami³⁰. Położenie geopolityczne, a także

28 *Joint Declaration of the Fourth Summit of the Three Seas Initiative*. Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/en/news/art,1059,joint-declaration--of-the-fourth-summit-of-the-three-seas-initiative.html> [data dostępu: 19.09.2019].

29 Jean-Claude Juncker wskazał, że w latach 2004–2020 z funduszy strukturalnych w region Inicjatywy Trójomorza zainwestowano 60 mld EUR. Plan Junckera wygenerował dodatkowe 42 mld EUR dla 12 państw uczestniczących w tej inicjatywie. „Jestem przekonany, że zrobiliśmy i dalej będziemy robić wszystko, co tylko możemy, by wspierać lepszą spójność i lepszą siatkę połączeń w tym regionie również w kolejnych latach” – powiedział. Jak dodał, w propozycji Komisji w sprawie budżetu UE na lata 2021–2027: „[...] chcemy wyasygnować 42,3 miliardy euro na lepszą siatkę połączeń, zwłaszcza w tym regionie”. Ibidem.

30 *Trilog Polska–Rumunia–Turcja. Bezpieczeństwo w rejonie Morza Czarnego*. PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/130/4428/Artykul/2297838,Trilog-PolskaRumuniaTurcja-Bezpieczenstwo-w-rejonie-Morza-Czarnego> [data dostępu: 19.09.2019].

określone doświadczenia historyczne skłaniają Polskę i Rumunię do propagowania w sąsiednich regionach wartości euroatlantyckich. Tym bardziej, że w interesie narodowym obu państw jest wspomniane dążenie do utwierdzenia swojej pozycji i odgrywania ważnej roli w wymiarze regionalnym i międzynarodowym w zakresie umacniania demokracji i bezpieczeństwa.

Przejawem zacieśniania się relacji dwustronnych jest m.in. uruchomienie w marcu 2019 roku pierwszego konsulatu honorowego Polski w Rumunii, w mieście Braszów. Jednym z celów konsulatu będzie pomoc w nawiązywaniu wzajemnych kontaktów przez polskie i rumuńskie firmy. Jak podkreślił konsul honorowy Janusz Szaliński, będą podejmowane starania o to, by wzrosła skala polskich przedsięwzięć gospodarczych w Rumunii³¹.

Stosunki polsko-rumuńskie w obliczu rumuńskiej prezydencji w Radzie UE

W styczniu 2019 roku z wizytą do Rumunii udał się minister spraw zagranicznych Polski Jacek Czaputowicz. Był on pierwszym zagranicznym gościem szefa rumuńskiej dyplomacji Teodora Viorela Meleşcanu w roku prezydencji Rumunii w Radzie UE. Czaputowicz zaznaczył, że jego wizyta w Bukareszcie jest dowodem woli rozwoju bardzo dobrych relacji dwustronnych oraz współpracy w ramach najważniejszych dla obu państw struktur wielostronnych – UE i NATO.

Ministrowie rozmawiali m.in. na temat polityki energetycznej, tzw. wieloletnich ram finansowych, polityki spójności i polityki migracyjnej. Podkreślono zbieżność poglądów w wielu kwestiach. Wskazano na pilną potrzebę rewizji dyrektywy gazowej. Szef polskiego MSZ wyraził przekonanie, że jest ona kluczowa dla finalizacji projektu unii energetycznej. Przywołał w tym kontekście temat gazociągu Nord Stream 2, podkreślając, że projekt ten ma negatywny wpływ na rynek gazu w UE i burzy unijną solidarność. Poruszono także kwestię konieczności udzielenia wsparcia państwom Bałkanów Zachodnich w procesie integracji z UE.

Obydwa kraje zwracają szczególną uwagę na relacje dwustronne i współpracę w sferze polityki bezpieczeństwa, w tym w ramach NATO oraz różnych struktur regionalnych (zwłaszcza B9 oraz trójkąta Polska–

³¹ Rumunia: w Braszowie otwarto nowy konsulat honorowy. PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/5/1223/Artykul/2286483,Rumunia-w-Braszowie-otwarto-nowy-konsulat-honorowy-RP> [data dostępu: 19.09.2019].

Rumunia–Turcja). Omówione zostały kwestie rosnącej polsko-rumuńskiej współpracy gospodarczej i możliwości jej rozwoju oraz kierunki współpracy między państwami Inicjatywy Trójmorza w zakresie gospodarki, infrastruktury, transportu oraz cyberprzestrzeni.

Szef polskiej dyplomacji spotkał się również z premier Rumunii Vioriką Dăncilă. Wyraziła ona przekonanie, że dobra współpraca pomoże obu krajom zmierzyć się z wyzwaniami takimi, jak brexit i przyszłość Europy po wyjściu Wielkiej Brytanii ze struktur UE czy migracje³².

W styczniu 2019 roku rozpoczęło się pierwsze w historii przewodnictwo Rumunii w Radzie Unii Europejskiej, które trwało pół roku – do końca czerwca. Rumuńska prezydencja była realizowana pod hasłem: spójność to wspólna europejska wartość rozumiana jako jedność, równe traktowanie i konwergencja. Program prezydencji koncentrował się na takich wartościach, jak: Europa konwergencji, Europa bezpieczeństwa, Europa jako silny podmiot globalny oraz Europa wspólnych wartości³³.

Wobec przejęcia przez Rumunię przewodnictwa w Radzie UE Polska miała swoje oczekiwania. Związane one były głównie z faktem, że Rumunia była odpowiedzialna za prowadzenie negocjacji w sprawie nowego, unijnego budżetu po 2020 roku. Jednym z ważnych wydarzeń, które miały nastąpić podczas rumuńskiego przewodnictwa, był także brexit, jednak wyjście Wielkiej Brytanii z UE przesunięto na jesień 2019 roku. Polska wyrażała nadzieję, że Rumunia przyspieszy prace nad nowelizacją dyrektywy gazowej, mającej utrudnić powstanie Nord Stream 2. Rumunia, wraz z 13 innymi państwami członkowskimi, w tym Polską, stoi na stanowisku, że przedsięwzięcie to jest czynnikiem dezintegrującym Wspólnotę.

Odnosząc się do przejmowania przewodnictwa przez Rumunię, przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker wyraził obawy dotyczące sprawności prezydencji ze względu na istniejące w tym kraju podziały społeczne i polityczne, związane ze sporem na linii prezydent Rumunii Klaus Iohannis – koalicja rządząca złożona z Partii Socjaldemokratycznej (PSD) i Sojuszu Liberałów i Demokratów (ALDE). Wskazał także na zagrożenia dla praworządności i niezależności sądownictwa oraz niedostateczną walkę z korupcją. Stanowisko to zostało źle przyjęte w Bukareszcie. Premier Rumunii Victorica Dăncilă odpowiedziała w listopadzie 2018 roku w Brukseli na tę krytykę, zapewniając, że przestrze-

32 *Wizyta Ministra Jacka Czaputowicza w Rumunii*. Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. https://www.ms.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/wizyta_ministra_jacka_czaputowicza_w_rumunii [data dostępu: 22.09.2019].

33 *Prezydencja w Radzie UE*. Consilium.europa.eu. <https://www.consilium.europa.eu/pl/council-eu/presidency-council-eu/> [data dostępu: 22.09.2019].

ganie zasad państwa prawa jest zapewnione w Rumunii oraz że kraj ten rozumie, na czym polega przewodnictwo w UE i jest do niego dobrze przygotowany. Wypowiedź przewodniczącego Komisji została negatywnie odebrana również przez część pozostałych państw europejskich.

Sam prezydent Rumunii tuż przed objęciem przez ten kraj prezydencji w Radzie UE podkreślał, że choć lekcja demokracji jest jedną z najważniejszych, jakie odrobił Bukareszt, to demokracja nie jest czymś danym raz na zawsze i wymaga ciągłych starań o jej ochronę i promowanie. Iohannis ostrzegał, że uchwalenie reformy rumuńskiego wymiaru sprawiedliwości, czego domagała się w jego kraju rządząca większość, może doprowadzić do uruchomienia wobec państwa art. 7 Traktatu o Unii Europejskiej³⁴, tak jak stało się to w przypadku Polski. Wydaje się, że niezależnie od podziałów i różnic zdań występujących na rumuńskiej scenie politycznej tym, co łączy polityków rumuńskich i polskich, a co także pokrywa się ze zdaniem przewodniczącego Komisji Europejskiej w latach 2014–2019, Jeana-Claude’a Junckera, jest sprzeciw wobec umacniania się formuły Europy dwóch czy wielu prędkości. Niepodzielność Unii jest dla wszystkich tych stron jedną z kluczowych wartości projektu europejskiego³⁵.

Od początku objęcia prezydencji w Radzie UE przez Rumunię widoczne było przyspieszenie prac nad nowelizacją dyrektywy gazowej UE. Rumunia zgłosiła ugodowe poprawki do projektu tej nowelizacji. Druga z poprawek, po uzupełnieniu dokonany na wniosek Niemiec i Francji, została przyjęta 8 lutego na posiedzeniu Komitetu Stałych Reprezentantów Rady UE (COREPER), jako wspólne stanowisko Rady w sprawie nowelizacji, zaś 20 lutego COREPER zaakceptował ustaloną tydzień wcześniej w ramach tzw. trilogu³⁶ z Parlamentem Europejskim kompromisową wersję nowelizacji, która weszła w życie przed ukończeniem budowy Nord Stream 2, tj. 13 maja 2020 roku³⁷. Porozumienie w sprawie dyrektywy stało się możliwe m.in. dzięki zmianie stanowiska Niemiec, które długo były przeciwne stosowaniu unijnych reguł praw-

34 *Wersja skonsolidowana Traktatu o Unii Europejskiej*. Ośrodek Informacji i Dokumentacji Europejskiej. http://oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=article&id=14803&Itemid=945 [data dostępu: 22.09.2019].

35 Przewodniczący KE: na drodze Rumunii do Schengen może stanąć brak praworządności. PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/2206242,Przewodniczacy-KE-na-drozdze-Rumunii-do-Schengen-moze-stanac-brak-praworzadnosci> [data dostępu: 22.09.2019].

36 12 lutego 2019 roku w Strasburgu odbyły się trójstronne negocjacje: Komisji ITRE reprezentującej Parlament Europejski, przedstawicieli prezydencji rumuńskiej oraz Komisji Europejskiej, w sprawie ostatecznej wersji zmian w dyrektywie.

37 *Nord Stream 2. Najgorsza inwestycja dla Polski staje się nieopłacalna dla Rosjan*. <https://forsal.pl/swiat/rosja/artykuly/1477160,nord-stream-2-najgorsza-inwestycja-dla-polski-staje-nie-oplacalna-dla-rosjan.html> [data dostępu: 5.06.2020].

nych do rosyjskiego projektu oraz poprawkom do dyrektywy mającym to zapewnić.

Przyjęta wersja nowelizacji jest efektem wewnątrzunijnego kompromisu i jest łagodniejsza od pierwotnej propozycji Komisji Europejskiej. Jednocześnie stanowi pierwszy dokument jednoznacznie potwierdzający jurysdykcję Unii Europejskiej w przypadku Nord Stream 2 – stosowanie unijnego prawa do części gazociągu przebiegającej w wodach terytorialnych Niemiec. Oznacza to, że wszystkie gazociągi, także te importowe i ich części morskie na terytorium Wspólnoty, będą objęte unijnym pakietem energetycznym³⁸. Wcześniej zgłoszenie tego typu poprawek nie było możliwe, bo zarówno Austria, jak i Bułgaria, przewodniczące Unii przed Rumunią, blokowały jakiekolwiek zmiany w dyrektywie. Choć, jak stwierdził minister energetyki Rosji Aleksandr Nowak, poprawki do unijnej dyrektywy gazowej nie stworzą zagrożenia dla budowy Nord Stream 2, to jednak zastosowanie poszczególnych przepisów trzeciego pakietu skomplikuje i najpewniej opóźni realizację projektu i użytkowanie gazociągu. Ponadto wyłączenia ze stosowania prawa unijnego dla istniejącej (art. 49) czy nowej (art. 36) infrastruktury gazowej będą mogły być przyznawane tylko wtedy, gdy nie będą one miały negatywnego wpływu na konkurencję, funkcjonowanie rynków lub bezpieczeństwo dostaw do UE. W przypadku Nord Stream 2 taki niekorzystny wpływ dotyczyłby m.in. rynków państw Europy Środkowej i Wschodniej³⁹.

Kluczowa dla skuteczności dyrektywy i jej przepisów będzie implementacja. Pozostało jeszcze sporo kwestii do ustalenia i doprecyzowania, np.: jasne określenie procedury ustalania reżimu prawnego w odniesieniu do całego gazociągu; zdefiniowanie samego momentu ukończenia danej inwestycji, czy będzie to moment zakończenia jej budowy, rozpoczęcia transportu gazu czy też całkowitego zapełnienia surowcem; doprecyzo-

38 Reżim prawny dotyczący całego gazociągu – w tym części od końca niemieckich wód terytorialnych do granicy z Rosją – będzie wymagał osobnego doprecyzowania gwarantującego stosowanie prawa UE w granicach określonych w dyrektywie i konsultacji niemieckich ze stroną rosyjską, a możliwe, że również wynegocjowania i podpisania porozumienia międzyrządowego (IGA) UE–Rosja na ten temat.

39 Dodatkowo w ostatecznej wersji dyrektywy przewidziano pewną rolę dla innych państw członkowskich, na których rynki gazu inwestycja będzie mieć wpływ. Zapisano m.in. wymóg przeprowadzenia z nimi (niewiążących) konsultacji przez państwo, w którym znajduje się pierwsze połączenie danej infrastruktury z siecią UE, przed podjęciem decyzji wyłączeniowych. Na wniosek tych państw członkowskich Komisja Europejska będzie też mogła zostać obserwatorem dwustronnych konsultacji z państwem trzecim (w przypadku Nord Stream 2 niemiecko-rosyjskich) dotyczących zasad wdrażania przepisów dyrektywy. Za: A. ŁASKOT-STACHOTA: *Nowelizacja dyrektywy gazowej – unijne prawo problemem dla Nord Stream 2*. Ośrodek Studiów Wschodnich. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2019-02-21/novelizacja-dyrektywy-gazowej-unijne-prawo-problemem-dla-nord-stream> [data dostępu: 23.09.2019].

wanie, które państwa w przypadku poszczególnych gazociągów będzie się uważać za objęte konsekwencjami inwestycji, a więc z którymi państwami będzie trzeba przeprowadzić konsultacje niektórych działań; czy też ustalenie, jak zostanie zbadany wpływ Nord Stream 2 na konkurencję na poszczególnych rynkach państw UE. Jednak już podjęte decyzje, w związku z przyjęciem poprawek z inicjatywy Rumunii, są istotnym krokiem na drodze usankcjonowania kwestii newralgicznych z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego Polski i Rumunii.

W trakcie rumuńskiej prezydencji przypadała 15. rocznica przystąpienia Polski do UE. Z tej okazji, z inicjatywy premiera Mateusza Morawieckiego, zorganizowano 1 maja w Warszawie High Level Summit „Together for Europe” z udziałem państw, które przystąpiły do UE w 2004 roku, a także w kolejnych latach. Uczestnicy szczytu przyjęli wspólną deklarację poświęconą przyszłości UE. W dokumencie uwzględniono kwestie: roli wspólnego rynku, budżetu na kolejną perspektywę finansową, a także bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego UE, partnerstwa wschodniego, rozszerzenia UE m.in. o kraje Bałkanów Zachodnich oraz zagrożeń klimatycznych⁴⁰. Jak podkreślił premier, ta deklaracja pokazuje bardzo daleką spójność wszystkich krajów, które w 2004 roku przystąpiły do UE: „Na Radach Europejskich będziemy reprezentowali nasze interesy, będziemy mówili jednym głosem, a przez to możemy być bardziej skuteczni”⁴¹. Rozmowy przywódców państw dotyczyły m.in. kwestii nowego cyklu instytucjonalnego po wyborach do Parlamentu Europejskiego, kwestii brexitu oraz trwających negocjacji w sprawie wieloletniego budżetu UE. Szef rządu podczas wspólnej konferencji z premier Rumunii Vioriką Dăncilă ocenił, że to kraje Europy Środkowej i Wschodniej są lokomotywą wzrostu gospodarczego dla całej UE. Podkreślił też różnice problemów i wyzwań w różnych częściach Europy.

Premier Rumunii określiła wspólną deklarację podpisaną w Warszawie jako ważny filar w budowaniu przyszłości Unii Europejskiej. Jak stwierdziła, dla Rumunii dołączenie i członkostwo w UE stanowiło okres rozwoju, modernizacji, wzrostu gospodarczego i widocznego polepszenia jakości życia obywateli. Obecnie Rumunia, w przekonaniu premier, jest jednym z najbardziej aktywnych promotorów kontynuacji konsolidacji procesu integracji europejskiej. Jednocześnie szefowa rumuńskiego rządu zaznaczyła, że UE potrzebuje budżetu, „który jest zrównoważony

40 Deklaracja warszawska dotycząca ponownego zjednoczenia Europy. https://www.premier.gov.pl/files/files/deklaracja_warszawska_dotyczaca_ponownego_zjednoczenia_europy_-_nasza_unia_nasza_przyszlosc.pdf [data dostępu: 23.09.2019].

41 Premier Mateusz Morawiecki podczas „Together for Europe – High Level Summit”. <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/premier-mateusz-morawiecki-podczas-together-for-europe-high-level-summit.html> [data dostępu: 23.09.2019].

i solidny, który będzie promować nadal konwergencję, jak również jedność działań, i który będzie odpowiadać nowym wyzwaniom i celom na szczeblu europejskim”⁴².

W związku z rumuńskim przewodnictwem w UE, 9 maja 2019 roku, w Dzień Europy, zorganizowano w Sybinie nieformalne posiedzenie szefów państw i rządów Unii Europejskiej. Na szczycie przywódcy przyjęli wspólną deklarację na najbliższe 5 lat, określoną jako „zobowiązanie wobec przyszłych pokoleń”, dotyczącą przyszłości Unii Europejskiej i jej roli „odpowiedzialnego i globalnego lidera”. Jak zaznaczyli unijni liderzy, zjednoczona Unia ma większą siłę w coraz bardziej niespokojnym i pełnym wyzwań świecie. W przyjętej deklaracji znalazło się 10 zobowiązań, które mają pomóc sprostać wyzwaniom stojącym przed UE. Zalicza się do nich m.in. gotowość do wspierania wspólnych wartości i jedności Europy – od wschodu do zachodu, z północy na południe. Wskazano też, że w UE nie ma miejsca na podziały godzące we wspólny interes⁴³. Liderzy zapowiedzieli w deklaracji, że w Unii zawsze będzie przestrzegana zasada sprawiedliwości, czy to na rynku pracy, w opiece społecznej, w gospodarce, czy w transformacji cyfrowej. Zadeklarowano gotowość do dalszego zmniejszania dysproporcji między krajami oraz pomagania najbardziej potrzebującym w Europie, przedkładając ludzi nad politykę. „Damy Unii zasoby, których potrzebuje, by realizować swoje cele i prowadzić swoje polityki”⁴⁴ – podkreślono w deklaracji.

Przywódcy zapowiedzieli, że będą chronić obywateli państw Wspólnoty i zapewniać im bezpieczeństwo, „inwestując w siłę miękką i twardą” i „współpracując z partnerami międzynarodowymi”⁴⁵. Zapowiedź takiej współpracy pojawia się także w kontekście utrzymywania i rozwijania ładu międzynarodowego opartego na prawie, by w pełni wykorzystywać nowe możliwości handlowe i wspólnie stawiać czoła globalnym problemom, takim jak ochrona środowiska i walka ze zmianą klimatu. W deklaracji nawiązano też do wyborów do Parlamentu Europejskiego, które odbyły się 28 maja 2019 roku. Dokument kończy się słowami, w których nazwano go „duchem Sybina i nowej Unii dwudziestu siedmiu, gotowej w jedności wkroczyć w przyszłość”⁴⁶.

Jak ocenił Mirosław Bieszki z Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych, szczyt w Sybinie był „ogólnikowy”, a w 10 punktach końcowej

42 Premier Rumunii: Deklaracja podpisana w Warszawie to ważny filar przyszłości UE. PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/5/1222/Artykul/2302473,Premier-Rumunii-deklaracja-podpisana-w-Warszawie-to-wazny-filar-przyszlosci-UE> [data dostępu: 23.09.2019].

43 *The Sibiu Declaration*. Consilium.europa.eu. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/05/09/the-sibiu-declaration/> [data dostępu: 23.09.2019].

44 Ibidem.

45 Ibidem.

46 Ibidem.

deklaracji zabrakło sformułowań „konkretnych i rysujących przyszłość Unii”. Jak mówił, te kwestie mogą być bardziej doprecyzowywane dopiero po wyborach do Parlamentu Europejskiego⁴⁷.

Z perspektywy interesów Polski najważniejszymi do poruszenia kwestiami były: odpowiednie zasady polityki ochrony granic zewnętrznych, tak by kryzys migracyjny nie zagroził więcej spójności Europy, jak stało się to w 2016 roku; umocnienie wspólnego rynku i walka z protekcjonizmem gospodarczym – zapewnienie swobody świadczenia usług, polityka przesyłowa i gospodarcza oraz poszerzenie strefy Schengen w kontekście swobody przemieszczania się ludzi, jak również transportu towarów. Istotną dla Polski kwestią są także fundusze strukturalne UE. Polsce zależy na tym, by fundusze, zwłaszcza na politykę rolną, nie zmniejszyły się w przyszłej perspektywie finansowej UE. Strona polska wyraziła jednak przekonanie, że spójna polityka w tym zakresie 13 państw UE, które podzielają stanowisko Polski i które niedawno podpisały deklarację, jest gwarantem odpowiedniej dbałości o to, by budżet ten był dla państw naszego regionu jak najkorzystniejszy⁴⁸.

Jak zapowiedział jeszcze przed spotkaniem premier Polski Mateusz Morawiecki, jednym z istotnych tematów szczytu będzie zwalczanie nierówności pomiędzy państwami UE oraz wewnątrz tych państw. Polski szef Rady Ministrów podkreślił też potrzebę zwiększenia środków na innowacyjność i bezpieczeństwo, zarówno antyterrorystyczne, jak i w przestrzeni internetowej. Zaznaczył przy tym, że bezpieczeństwo europejskie powinno być „absolutnie spójne z NATO, naszym naczelnym, głównym sojuszem w zakresie obronności”⁴⁹.

Szczyt w Sybinie miał symboliczny wymiar. Odbывał się on 15 lat po największym rozszerzeniu UE na wschód, w kraju, który 30 lat temu był jeszcze po drugiej stronie żelaznej kurtyny. Przyjęcie deklaracji nie kończyło szczytu unijnego. Przywódcy dyskutowali jeszcze nad zarysem unijnej strategii do 2024 roku.

47 *Bardzo ważny problem europejski: co na szczycie w Sybinie mówiono o gospodarce?* PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/42/273/Artykul/2306119,Bardzo-wazny-problem-europejski-co-na-szczycie-w-Sybinie-mowiono-o-gospodarce> [data dostępu: 23.09.2019].

48 *Unijny Szczyt w Rumunii. Premier Morawiecki: Jesteśmy w momencie, w którym będziemy opracowywać nową strategię dla Europy.* wPolityce.pl. <https://wpolityce.pl/polityka/445882-unijny-szczyt-w-rumunii-zdjecia> [data dostępu: 23.09.2019].

49 Ibidem.

Wnioski

Premier Polski Mateusz Morawiecki na spotkaniu z premier Rumunii Vioriką Dăncilă zapewniał, że „Rumunia jest dla Polski jednym z naszych absolutnie kluczowych partnerów, zarówno na polu współpracy gospodarczej, handlowej”, jak i „w zakresie polityki obronnej, kulturalnej i szeroko rozumianej polityki europejskiej”⁵⁰. W dyplomacji sfera deklaratywna jest często bardziej rozbudowana w porównaniu z tym, z czym mamy do czynienia w rzeczywistości. Inaczej jest w stosunkach polsko-rumuńskich. Nie oznacza to, że w relacjach między państwami w pełni wykorzystywany jest potencjał współpracy dwustronnej i że nie ma już kwestii wymagających rozwinięcia czy uzupełnienia.

W XXI wieku relacje między Polską a Rumunią rozwijają się bardzo dobrze, a co najważniejsze, w odniesieniu do istnienia wielu wspólnych interesów, podejmowane są coraz ambitniejsze projekty współpracy, jak Inicjatywa Trójmorza, format B9 czy trójstronny dialog Polska–Rumunia–Turcja. Takie współdziałanie ma korzystny wpływ na stosunki bilateralne, a także pozwala przenieść zagadnienia regionalne w UE na wyższy poziom. Dlatego też ważne jest dalsze zacieśnianie współpracy w ramach inicjatyw wielostronnych, co nie tylko umożliwi ukazanie potencjału państw Europy Środkowej i Wschodniej i skuteczną realizację ich interesów, ale też wzbogaci rozwój całej UE.

Dla Polski i Rumunii współpraca z USA, a także z UE, to kluczowe dwa filary bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa energetycznego, jak również filary rozwoju gospodarczego i wzrostu inwestycji. Z kolei wschodnia flanką NATO jest obszarem o istotnym znaczeniu dla umacniania bezpieczeństwa europejskiego i transatlantyckiego w najbliższej przyszłości. Do najważniejszych płaszczyzn polsko-rumuńskiej współpracy pod koniec drugiej dekady XXI wieku należą ponadto: umacnianie pozycji i dbanie o interesy obu krajów w ramach struktur unijnych, zwłaszcza w zakresie polityki budżetowej i wspólnej polityki rolnej UE, polityki spójności oraz bezpieczeństwa energetycznego, łączenie sił na rzecz sprostania takim wyzwaniom UE, jak brexit, napływ uchodźców z państw Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej czy kwestia przywództwa w UE, oraz skuteczne działania w odniesieniu do Europy wielu prędkości, tak by interesy i potrzeby państw Europy Środkowej i Wschodniej nie zostały zepchnięte w UE na margines. Istotna jest także współpraca w zakresie gospodarki, cyfryzacji, obronności, inwestycji, infrastruktury i rozwoju obszarów wiejskich.

50 Premier Mateusz Morawiecki. *Poprzez wymiar...*

Przystąpienie Bukaresztu do strefy Schengen korzystnie wpłyniełoby na intensyfikację polsko-rumuńskich relacji. Aby było to możliwe, Rumunia, jak każdy kraj ubiegający się o dołączenie do tej strefy, musi wykazać, że jest w stanie skutecznie bronić granic zewnętrznych Wspólnoty i współpracować z innymi krajami w zapewnieniu bezpieczeństwa wewnętrznego. Polacy korzystają z wolnych granic od 2007 roku. Obecnie mówi się o coraz większych perspektywach, jeżeli chodzi o przystąpienie do strefy Schengen Bułgarii i Rumunii. Parlamentarzyści europejscy przekonują, że oba kraje spełniają odpowiednie warunki od 2011 roku i choć już teraz dzielą część obowiązków związanych z przynależnością do tej strefy, mieszkańcy nie mogą cieszyć się z wynikających z tego korzyści. Przyłączenie kraju do strefy Schengen wymaga jednomyślnej zgody wszystkich państw członkowskich, której w tym przypadku póki co brakuje. Wydanie takiej decyzji w wypadku Bułgarii i Rumunii byłoby niezwykle pożądane, zwłaszcza że według raportu przygotowanego przez jedną z komisji Parlamentu Europejskiego, kontrole graniczne między tymi dwoma krajami a pozostałymi krajami Unii Europejskiej hamują rozwój handlu i prowadzą do strat gospodarczych⁵¹.

Mówiąc jednym głosem państwa Europy Środkowej i Wschodniej, w tym szczególnie Polska i Rumunia, które wywodzą swoje racje ze wspólnych doświadczeń historycznych i które podobnie postrzegają zarówno zagrożenia dla bezpieczeństwa europejskiego, jak i wyzwania związane z przyszłością Europy, są w stanie skuteczniej zadbać o swoje interesy w UE i na arenie globalnej, niż działając w pojedynkę. Przykładem jest chociażby inicjatywa dotycząca poprawek do unijnej dyrektywy w sprawie Nord Stream 2 czy wspólne zabieganie o korzystną perspektywę finansową UE. Z kolei najważniejszą wartością dodaną takich przedsięwzięć jak Inicjatywa Trójmorza jest zapewnienie politycznego poparcia na najwyższym szczeblu władz państwowych dla inwestycji, które dotąd pozostawały zaniedbanym polem we współpracy krajów regionu środkowoeuropejskiego. Trójmorze ma zatem charakter proeuropejski i komplementarny wobec istniejących formatów integracji regionalnej. Polska i Rumunia mogą mieć w związku z tym ważną rolę do odegrania w strukturach zachodnioeuropejskich, jako katalizator współpracy i promotor zbieżnych interesów państw regionu Europy Środkowej i Wschodniej.

⁵¹ PE: Rumunia i Bułgaria powinny dołączyć do strefy Schengen. „Spełniły warunki”. PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/2229116,PE-Rumunia-i-Bulgaria-powinny-dolaczyc-do-strefy-Schengen-Spelnilo-warunki> [data dostępu: 23.09.2019].

Bibliografia

Akty prawne

- Konwencja konsularna między Rzeczpospolitą Polską a Rumunią, sporządzona w Bukareszcie dnia 25 stycznia 1993 r. Dz.U. z 1993 r., nr 29, poz. 104.
- Program realizacji umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w dziedzinie nauki, edukacji i kultury na lata 2003–2006, podpisany w Bukareszcie dnia 8 października 2003 r. Dz.U. z 2004 r., nr 34, poz. 303 i 304.
- Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Rumunią o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, sporządzona w Bukareszcie dnia 15 maja 1999 r. Dz.U. z 2002 r., nr 83, poz. 752.
- Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Rumunią o przyjaznych stosunkach i współpracy, sporządzona w Bukareszcie dnia 25 stycznia 1993 r. Dz.U. z 1993 r., nr 29, poz. 106.
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w dziedzinie nauki i techniki, podpisana w Bukareszcie dnia 14 maja 1996 r.
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w dziedzinie turystyki, podpisana w Bukareszcie dnia 13 grudnia 1994 r.
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w zakresie nauki, szkolnictwa i kultury, sporządzona w Warszawie dnia 23 czerwca 1994 r. Dz.U. z 1995 r., nr 109, poz. 532.
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii o współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, terroryzmu i innych rodzajów przestępstw, podpisana w Warszawie dnia 11 lipca 2001 r. Dz.U. z 2004 r., nr 154, poz. 1625.
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji, sporządzona w Warszawie dnia 23 czerwca 1994 r. Dz.U. z 1994 r., nr 77, poz. 386.
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rumunii w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylania się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku, sporządzona w Warszawie dnia 23 czerwca 1994 r. Dz.U. z 1994 r., nr 109, poz. 530.

Publikacje zwarte

- ARON O.: *Zmiany na scenie politycznej postkomunistycznej Rumunii*. W: *Dwie dekady zmian. Rumunia 1989–2009*. Red. K.P. MARCZUK. Warszawa 2009, s. 43–53.
- BONUSIAK G.: *Polsko-rumuńskie stosunki polityczne po 1989 r.* W: *Stosunki polsko-rumuńskie. Historia, gospodarka, Unia Europejska*. Red. S. SAGAN, V. SERZHANOVA. Rzeszów 2013, s. 109–124.

- Bułgaria i Rumunia w Unii Europejskiej. Aspekty polityczne, prawne i ekonomiczne procesu akcesyjnego.* Red. J. BARCZ. Warszawa 2009.
- DENCA S.: *Orientacja proeuropejska w rumuńskiej polityce zagranicznej po 1989 roku.* W: *Dwie dekady zmian. Rumunia 1989–2009.* Red. K.P. MARCZUK. Warszawa 2009, s. 89–103.
- MARCZUK K.P.: *Rumunia w strukturach współpracy subregionalnej.* W: *Dwie dekady zmian. Rumunia 1989–2009.* Red. K.P. MARCZUK. Warszawa 2009, s. 104–112.
- Relacje polsko-rumuńskie. Historia, gospodarka, Unia Europejska.* Red. S. SAGAN, V. SERZHANOVA. Rzeszów 2013.

Źródła internetowe

- Ambasada Polski w Bukareszcie. <http://www.bukareszt.polemb.net/index.php?document=219> [data dostępu: 14.09.2019].
- Ambasada României în Republica Polonă. <http://varsovia.mae.ro/index.php?lang=en&id=15822> [data dostępu: 14.09.2019].
- Bardzo ważny problem europejski: co na szczycie w Sybinie mówiono o gospodarce?* PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/42/273/Artykul/2306119,Bardzo-wazny-problem-europejski-co-na-szczycie-w-Sybinie-mowiono-o-gospodarce> [data dostępu: 23.09.2019].
- Deklaracja warszawska dotycząca ponownego zjednoczenia Europy.* https://www.premier.gov.pl/files/files/deklaracja_warszawska_dotyczaca_ponownego_zjednoczenia_europy_-_nasza_unia_nasza_przyszlosc.pdf [dostęp: 23.09.2019].
- Joint Declaration of the Fourth Summit of the Three Seas Initiative.* Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/en/news/art,1059,joint-declaration--of-the-fourth-summit-of-the-three-seas-initiative.html> [data dostępu: 19.09.2019].
- ŁASKOT-STRACHOTA A.: *Nowelizacja dyrektywy gazowej – unijne prawo problemem dla Nord Stream 2.* Ośrodek Studiów Wschodnich. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2019-02-21/novelizacja-dyrektywy-gazowej-unijne-prawo-problemem-dla-nord-stream> [data dostępu: 23.09.2019].
- MICHAŁEK-TYCNER A.: *Polska i Rumunia o ASF i Wspólnej Polityce Rolnej.* PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/42/5202/Artykul/2030804,Polska-i-Rumunia-o-ASF-i-Wspolnej-Polityce-Rolnej> [data dostępu: 17.09.2019].
- Nord Stream 2. Najgorsza inwestycja dla Polski staje się nieopłacalna dla Rosjan.* <https://forsal.pl/swiat/rosja/artykuly/1477160,nord-stream-2-najgorsza-inwestycja-dla-polski-staje-nie-nieoplacalna-dla-rosjan.html> [data dostępu: 5.06.2020].
- PE: *Rumunia i Bułgaria powinny dołączyć do strefy Schengen. „Spełniły warunki”.* PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/2229116,PE-Rumunia-i-Bulgaria-powinny-dolaczyc-do-strefy-Schengen-Speelniły-warunki> [data dostępu: 23.09.2019].
- Premier Mateusz Morawiecki podczas „Together for Europe – High Level Summit”.* Premier.gov.pl. <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/premier-mateusz-morawiecki-podczas-together-for-europe-high-level-summit.html> [data dostępu: 23.09.2019].

- Premier Mateusz Morawiecki: Poprzez wymiar środkowo-europejski chcemy budować silną Unię Europejską.* Premier.gov.pl. <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/premier-mateusz-morawiecki-poprzez-wymiar-srodkowo-europejski-chcemy-budowac.html> [data dostępu: 17.09.2019].
- Premier Rumunii: Deklaracja podpisana w Warszawie to ważny filar przyszłości UE.* PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/5/1222/Artykul/2302473,Premier-Rumunii-deklaracja-podpisana-w-Warszawie-to-wazny-filar-przyszlosci-UE> [data dostępu: 23.09.2019].
- Prezydencja w Radzie UE.* Consilium.europa.eu. <https://www.consilium.europa.eu/pl/council-eu/presidency-council-eu/> [data dostępu: 22.09.2019].
- Prezydent Rumunii w czwartek z wizytą w Polsce.* Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1028,prezydent-rumunii-w-czwartek-z-wizyta-w-polsce.html> [data dostępu: 17.09.2019].
- Prezydent z wizytą u polskich żołnierzy stacjonujących w Rumunii.* Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,310,prezydent-z-wizyta-u-polskich-zolnierzy-stacjonujacych-w-rumunii.html> [data dostępu: 17.09.2019].
- Przewodniczący KE: na drodze Rumunii do Schengen może stanąć brak praworządności.* PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/2206242,Przewodniczacy-KE-na-drozdze-Rumunii-do-Schengen-moze-stanac-brak-praworzadnosci> [data dostępu: 22.09.2019].
- Rumunia: w Braszowie otwarto nowy konsulat honorowy.* PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/5/1223/Artykul/2286483,Rumunia-w-Braszowie-otwarto-nowy-konsulat-honorowy-RP> [data dostępu: 19.09.2019].
- The Sibiu Declaration.* Consilium.europa.eu. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/05/09/the-sibiu-declaration/> [data dostępu: 23.09.2019].
- Spotkanie B9 w Warszawie.* Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1030,spotkanie-bukaresztanskij-dziewiatki-w-warszawie.html> [data dostępu: 17.09.2019].
- Szczyt bukaresztańskiej dziewiątki w Koszycach.* Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,318,szczyt-bukaresztanskij-dzie-wiatki-w-koszycach.html> [data dostępu: 17.09.2019].
- Szczyt Inicjatywy Trójmorza.* Three Seas Initiative. <https://www.three.si/> [data dostępu: 29.09.2019].
- Szczyt Inicjatywy Trójmorza.* Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,653,inicjatywa-trojmorza--three-seas-initiative.html> [data dostępu: 18.09.2019].
- Trilog Polska–Rumunia–Turcja. Bezpieczeństwo w rejonie Morza Czarnego.* PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/130/4428/Artykul/2297838,Trilog-PolskaRumuniaTurcja-Bezpieczenstwo-w-rejonie-Morza-Czarnego> [data dostępu: 19.09.2019].
- Unijny Szczyt w Rumunii. Premier Morawiecki: Jesteśmy w momencie, w którym będziemy opracowywać nową strategię dla Europy.* wPolityce.pl. <https://wpolityce.pl/polityka/445882-unijny-szczyt-w-rumunii-zdjecia> [data dostępu: 23.09.2019].
- Wersja skonsolidowana Traktatu o Unii Europejskiej.* Ośrodek Informacji i Dokumentacji Europejskiej. http://oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=article&id=14803&Itemid=945 [data dostępu: 22.09.2019].

- Wizyta Ministra Jacka Czaputowicza w Rumunii.* Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. https://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/wizyta_ministra_jacka_czaputowicza_w_rumunii [data dostępu: 22.09.2019].
- Wizyta Szefa MSZ Jacka Czaputowicza w Rumunii.* Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. https://www.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/aktualnosci/wiadomosci/wizyta_szefa_msz_jacka_czaputowicza_w_rumunii [data dostępu: 20.09.2019].
- Wspólna deklaracja głów państw Bukaresztańskiej Dziewiątki.* Prezydent.pl. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1031,wspolna-deklaracja-glów-panstw-bukaresztanskiej-dziewiatki.html> [data dostępu: 17.09.2019].
- Wspólna deklaracja o partnerstwie strategicznym.* Prezydent.pl. <http://www.prezydent.pl/archiwum-strony-lecha-kaczynskiego/wizyty-zagraniczne-lecha-kaczynskiego/art,695,wspolna-deklaracja-o-partnerstwie-strategicznym.html> [data dostępu: 20.09.2019].

Justyna Łapaj-Kucharska

Selected Aspects of Polish-Romanian Relations on the Political Level in the Context of Membership in the European Union

SUMMARY: The article addresses selected issues that constitute the main areas of Polish-Romanian relations in the 21st century in the political dimension and in the broad sense of security. Relations between Poland and Romania have been characterized in the context of the membership of both countries in the European Union. Particular emphasis was placed on the period of the Romanian Presidency, which lasted from January to the end of June 2019. The article indicates the most important common interests of our countries, the ways of their implementation, as well as potential opportunities for the development of bilateral and multilateral cooperation. The article also takes into account the key challenges that Poland and Romania must meet in connection with EU membership.

KEY WORDS: Romania, Poland, European Union, Three Seas Initiative, multilateral cooperation